

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи

(назва факультету)

Кафедра педагогіки та методики початкової освіти

(назва кафедри)

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

(назва навчальної дисципліни)

обов'язкова

(вказати: обов'язкова / вибіркова)

Освітньо-професійна програма Початкова освіта

(назва програми)

Спеціальність 013 Початкова освіта

(вказати: код, назва)

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший бакалаврський

(вказати: перший бакалаврський/другий магістерський)

факультет педагогіки, психології та соціальної роботи

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська

(вказати: на якій мові читається дисципліна)

Розробники: Шестобуз Ольга Сергіївна – доцент кафедри педагогіки та

методики початкової освіти, кандидат педагогічних наук, доцент

(П.І.Б. авторів, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Профайл викладача

http://elemed.chnu.edu.ua/?post_type=team_manager&p=2874

(посилання на сторінку кафедри з інформацією про викладача)

Контактний телефон

E-mail: o.shestobuz@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=238>

Консультації Очні консультації: вівторок – з 14.30 до 15.30

Онлайн-консультації: понеділок – з 14.30 до 15.30

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни)

Однією з важливих складових формування художньої культури та естетичного виховання майбутніх учителів початкової школи є навчальна дисципліна **«Теорія та методика навчання мистецької освітньої галузі»**, під час опанування якої студенти отримують обов'язкові знання та практичні вміння, необхідні для послідовного розвитку художньої уяви, мислення, творчої фантазії та духовної культури.

Структура курсу побудована як система пріоритетних проблем, причому засвоєння їх сукупності в цілому і кожної з них окремо забезпечує студентам можливості вільного й аргументованого вибору своєї точки зору на мету, форми, методи та засоби навчання мистецької освітньої галузі в початковій школі. Основу методики викладання даного курсу складає діалогічна взаємодія викладача і студентів, їх спільна діяльність, спрямована на створення умов для евристичного пошуку та знаходження істини, на реалізацію принципів особистісно-орієнтованої педагогіки.

У процесі вивчення курсу використовуються різні форми організації навчальних занять, а саме: проектування і розв'язання різних проблемних ситуацій, створення творчих практичних робіт за допомогою різних художніх технік і матеріалів, дискусії, понятійно-термінологічні диктанти і вправи, тестові завдання, написання реферативних повідомлень, аналіз періодичної літератури, підготовка творчих індивідуальних проектів та ін.

На лекційних, семінарських і практичних заняттях студенти вивчають основні аспекти становлення й розвитку методики навчання мистецтва як науки, способи активізації образотворчості учнів початкової школи, методичні особливості навчання малюванню живописними, графічними, пластичними матеріалами молодших школярів; зміст і основні види занять з мистецтва, особливості організації естетичного сприймання в початковій школі; аналізують особливості уроку як основної форми організації навчання з мистецтва; ознайомлюються з методами, прийомами і засобами навчання

мистецької грамоти в початковій школі, критеріями та нормами оцінювання знань, умінь і навичок молодших школярів з мистецтва.

2. Мета навчальної дисципліни

оволодіння студентами теорією та методикою навчання мистецької освітньої галузі в початковій школі з урахуванням вікових і психологічних особливостей молодших школярів.

Завдання:

- пізнання специфіки і функцій мистецтва, особливості його зв'язку з життям народу, етнічним та історичним корінням;
- оволодіння теоретичними знаннями, практичними вміннями і навичками зображення предметного світу з натури, з пам'яті та за уявою;
- вивчення основних закономірностей побудови простих геометричних форм, створення площинних композицій;
- виховання у студентів естетичного смаку, прояву творчої енергії і потреби у творчості через стимулювання творчої уяви та творчого прагнення;
- набуття практичних навичок зображення різними матеріалами, як засобами, підпорядкованими потребам художньої виразності;
- усвідомлення студентами потреб взаємозв'язку між метою та художнім матеріалом, практичне засвоєння через зображення і декорування;
- розвиток гнучких образно-асоціативних форм мислення у студентів, художнього відтворення світу.

3. Пререквізити. «Психологія загальна та вікова», «Педагогічна психологія», «Загальні основи педагогіки та історія її розвитку», «Дидактика».

4. Результати навчання

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК-3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК-5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні компетентності (СК)

СК-3.8. Мистецька компетентність. Здатність до застосування професійно профільованих мистецьких знань, умінь і навичок, які становлять теоретичну та діяльнісно-технологічну основу мистецької освітньої галузі загалом та окремих її змістових ліній.

СК-4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організовувати їхню пізнавальну діяльність.

СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій.

СК-7. Здатність до моделювання змісту відповідно до очікуваних результатів навчання, добору оптимальних форм, методів, технологій та засобів формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.

СК-9. Здатність до різних видів оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу.

Програмні результати навчання

ПР-06. Інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти (мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язберезувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) та трансформувати їх у різні форми.

ПР-07. Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання.

ПР-09. Планувати та організовувати освітній процес у початковій школі, позаурочні й позашкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять, із дотриманням принципу науковості та вимог нормативних документів початкової школи

ПР-10. Використовувати в освітній практиці різні прийоми формувального, поточного і підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти, прийоми диференційованого оцінювання дітей з особливими освітніми потребами.

ПР-12. Застосовувати методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки та інтегрувати зміст різних освітніх галузей в стандартних і нестандартних ситуаціях професійної діяльності в початковій школі, оцінювати результативність їх застосування.

ПР-13. Організовувати освітній простір з дотриманням принципів універсального дизайну, безпечно, проєктувати навчальні осередки у класі спільно з молодшими школярами з урахуванням їхніх вікових особливостей, інтересів і потреб, забезпечувати дотримання вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни, створювати психологічно комфортні умови освітнього процесу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- суть мистецтва як засобу комунікації та специфічної, художньо-образної форми пізнання й відображення навколишнього світу, історію його розвитку, роль у житті людей;
- основи художньо-образної мови різних видів мистецтва і виражальні можливості художніх технік;
- історію становлення та розвитку мистецтва, його роль у житті людей;
- науково-теоретичні основи викладання мистецтва;
- завдання, зміст та структуру шкільних програм з мистецтва, специфіку поглибленого вивчення мистецтва в початковій школі;
- методику проведення уроків з мистецтва; відомості з теорії образотворчої грамоти;
- нові технології різних видів мистецтва; особливості й закономірності створення тематичних композицій;
- загальні принципи і методи перспективного зображення предметів навколишньої діяльності; закони лінійної і повітряної перспективи;
- послідовність роботи над натюрмортом, пейзажем, зображення людини, тварини, птаха; технічні прийоми роботи, властивості різних художніх матеріалів.

вміти:

- аналізувати та інтерпретувати відповідно до вікових можливостей твори різних видів вітчизняного та зарубіжного мистецтва;
- висловлювати особистісне ставлення до виявів естетичного вжитті та мистецтві, використовуючи термінологію, зумовлену змістом програм з мистецтва;
- набути уміння та навички самостійної художньо-творчої роботи з пам'яті, за уявою, на підставі вражень від натури;
- виражати власні почуття, емоції та думки мовою художнього образу, використовуючи на рівні, відповідному віку, засоби художньої виразності, художні техніки та матеріали;

- виготовляти наочні посібники до уроків з мистецтва; вміти працювати з методичною літературою;
- виробити власну техніку виконання робіт.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	2-й	4	3	90	15	15	15		45		екзамен
Заочна	2-й	4	3	90	10				80		екзамен

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма							Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	пр	с	інд	с.р.		л	пр	с	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Теоретичні основи методики навчання мистецької освітньої галузі в початковій школі												
Тема 1. Вступ до предмету «Теорія та методика навчання мистецької освітньої галузі».	12	2	2	2	-	6	11	1	-	-	-	10	
Тема 2. Методичні засади навчання мистецтва в початковій школі.	12	2	2	2	-	6	11	1	-	-	-	10	
Тема 3. Педагогічні умови вивчення мистецтва молодшими школярами.	12	2	2	2	-	6	11	1	-	-	-	10	
Тема 4. Зміст навчання з мистецтва	12	2	2	2	-	6	12	2	-	-	-	10	

в початковій школі.													
Разом за змістовим модулем 1	48	8	8	8	-	24	45	5	-	-	-	-	40
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Особливості організації вивчення мистецької освітньої галузі в початковій школі												
Тема 5. Урок – основна форма організації навчання з мистецтва в початковій школі.	12	2	2	2	-	6	12	2	-	-	-	-	10
Тема 6. Способи активізації образотворчої діяльності в 1-4-х класах.	11	2	2	2	-	5	11	1	-	-	-	-	10
Тема 7. Особливості організації естетичного сприймання в початковій школі.	11	2	2	2	-	5	11	1	-	-	-	-	10
Тема 8. Критерії та норми оцінювання знань, умінь і навичок молодших школярів з мистецтва.	8	1	1	1	-	5	11	1	-	-	-	-	10
Разом за змістовим модулем 2	42	7	7	7	-	21	45	5	-	-	-	-	40
Усього годин	90	15	15	15	-	45	90	10	-	-	-	-	80

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми
1.	<p><i>Тема. Вступ до предмету “Теорія та методика навчання мистецької освітньої галузі”.</i></p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Визначити мету і завдання курсу «Теорія та методика навчання мистецької освітньої галузі».2. Охарактеризувати «Мистецтво» як один з важливих предметів у початковій школі.3. Здійснити класифікацію уроків з мистецтва в початковій школі.
2.	<p><i>Тема. Методичні засади навчання мистецтва в початковій школі.</i></p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Визначити проблеми сьогодення в методиці навчання мистецької освітньої галузі в початковій школі.2. Розкрити становлення та розвиток методики навчання мистецтва.3. Охарактеризувати основні методи навчання мистецтва в початковій школі.
3.	<p><i>Тема. Педагогічні умови вивчення мистецтва молодшими школярами.</i></p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Визначити вікові особливості дітей молодшого шкільного віку у процесі опанування мистецтва.2. Охарактеризувати програмно-методичне забезпечення та сприятливу психологічну атмосферу на уроці мистецтва.3. Виокремити організаційно-технічні засоби для навчання мистецтва в початковій школі.4. Розкрити значення шкільного кабінету з мистецтва.
4.	<p><i>Тема. Зміст навчання з мистецтва в початкових класах.</i></p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Визначити зміст з мистецтва в початковій школі у нормативних документах.2. Охарактеризувати структуру програми «Мистецтво».3. Розкрити зміст навчального матеріалу та державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів 1–4-х класів з мистецтва.
5.	<p><i>Тема. Урок – основна форма організації навчання з мистецтва в початковій школі.</i></p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Розкрити специфіку уроку з мистецтва в початковій школі.2. Визначити особливості структури уроку з мистецтва.

	<p>3. Виокремити основні завдання сприймання на уроці мистецтва.</p> <p>4. Охарактеризувати суть організації творчої роботи на уроках мистецтва.</p>
6.	<p><i>Тема. Способи активізації образотворчої діяльності в 1-4-х класах.</i></p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризувати творчу активність школярів початкової школи. 2. Розкрити суть активізації дитячої образотворчості в школі. 3. Визначити особливості гри як основного засобу активізації дитячої творчості.
7.	<p><i>Тема. Особливості організації естетичного сприймання в початковій школі.</i></p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрити шляхи удосконалення сприймання та оцінювання мистецьких творів молодшими школярами. 2. Визначити особливості сприймання явищ природи та суспільного життя. 3. Охарактеризувати методи організації естетичного сприймання молодших школярів.
8.	<p><i>Тема. Критерії та норми оцінювання знань, умінь і навичок молодших школярів з мистецтва.</i></p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризувати види, форми, функції та об'єкти оцінювання з мистецтва в початковій школі. 2. Розкрити особливості оцінювання шестирічних першокласників. 3. Визначити критерії та норми оцінювання знань, умінь та навичок учнів 2–4-го класів.

У процесі художньої діяльності студентів виконуються такі **завдання**:

- ознайомлення з теоретичними основами навчальних проблем з мистецтва (композиція, форма, колір, простір) та завданнями кожної з них у різних видах художньої діяльності;
- розвиток художнього мислення, творчої уяви, зображувальних здібностей, зорової пам'яті, просторової уяви;
- малювання починається із зображення окремих предметів, натюрморту, інтер'єра, пейзажу, тварин, птахів, постаті людини, малювання на теми.

Для організації самостійної роботи з методики вивчення мистецтва студентам пропонуються різні **форми роботи**:

- опрацювання книг, методичної літератури, довідників;
- складання плану-конспекту уроку з мистецтва;
- смисловий аналіз тексту, картини;
- складання плану розповіді з певної теми;
- робота над висновками після опрацювання теми;
- складання порівняльних таблиць, схем;
- складання послідовностей виконання роботи, інструкційних карток.

Практична самостійна робота студентів передбачає такі види діяльності:

1. Розробити та написати фрагменти уроків з мистецтва.
2. Зібрати наочний матеріал (репродукції художніх творів, малюнки, ілюстрації, таблиці, фотоматеріали тощо) з мистецтва.
3. Ознайомитися зі спеціальною літературою, відвідати музеї, виставки.
4. Зображувати в умовно-площинному вигляді нескладні за формою та конструкцією предмети побуту.
5. Спостерігати за явищами лінійної перспективи. Намалювати з уяви чи по пам'яті пейзажі з далеким, середнім та близьким планом, річкою або дорогою.
6. Виготовити наочність і дидактичні ігри з кольорознавства.
7. Підготувати матеріал для оформлення колективних творчих робіт.
8. Скласти плани-конспекти уроків з мистецтва за темами на власний вибір (малювання з натури, з уяви, по пам'яті); підібрати наочність.
9. Зібрати власну колекцію репродукцій картин із зображенням натюрмортів; пейзажів у техніці живопису і графічних техніках; анімалістичного жанру; постаті людини, які можна використати в початковій школі.
10. Накопичити натурний фонд (природні матеріали) для майбутніх робіт.
11. Розфарбувати й оздобити композиції, виконані на заняттях, графічними, живописними, пластичними матеріалами.

6. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Форми поточного контролю:

- усне фронтальне та індивідуальне опитування;
- письмове опитування – тестування, понятійні та термінологічні диктанти, реферативні повідомлення, робота над індивідуальними завданнями та ін.

Форма підсумкового контролю – екзамен.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- модульні контрольні роботи;
- тестові завдання;
- понятійні диктанти;
- реферативні повідомлення, есе;
- мультимедійні презентації;
- індивідуальні проекти та завдання;
- педагогічна преса;
- словник термінів з теми заняття.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
80–89	B	добре	
70–79	C		
60–69	D		
50–59	E	задовільно	не зараховано з можливістю повторного складання
35–49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	

0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	----------	--	--

**Розподіл балів, які отримують студенти
(екзамен)**

Поточне тестування та самостійна робота								Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
5	10	5	10	10	10	5	5		

T1, T2, T3...T8 – теми змістових модулів

7. Рекомендована література

Базова (основна)

1. Кардашов В.М. Теорія і методика викладання образотворчого мистецтва: навч. пос. К. : Вид. дім «Слово», 2007. 296 с.
2. Коновець С.В. Образотворче мистецтво в початковій школі. Метод. пос. К., 2000. 80 с.
3. Котляр В.П. Основи образотворчого мистецтва і методика художнього виховання дітей : навч. посібник. К. : Кондор, 2011. 200 с.
4. Красовська О.О. Образотворче мистецтво з методикою викладання у початковій школі: навч. посібник. Львів: Новий Світ-2000, 2016. 292 с.
5. Масол Л. М. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 1-2 класах на засадах компетентнісного підходу: Навч.-метод. посібник. Київ: Генеза, 2019. 208 с.
6. Масол Л. М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: Посібник для вчителів. Харків: Вид-во «Ранок», 2006. 256 с.
7. Шестобуз О.С. Образотворче мистецтво з методикою викладання в початкових класах: навч.-метод. посібник. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. 140 с.
8. Шестобуз О. С. Кольорознавство: навч.-метод. посібник. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. 100 с.
9. Шестобуз О.С. Образотворче мистецтво з методикою навчання: навч. посібник. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2016. 232 с.
10. Шестобуз О.С., Шульга А.В., Маковічук О.В. Практикум з методики навчання мистецької освітньої галузі в початковій школі: навч. посібник. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2021. 208 с.

Допоміжна

1. Довідник учителя художньо-естетичного циклу в запитаннях та відповідях. Упоряд. М. С. Демчишин. Х.: Вид-во «Ранок», 2006. 608 с.
2. Енциклопедія малювання. Пер. з англ. В.Середі / Гол. ред. М. Городецька. К. : Перо, 2007. 128 с.
3. Конаржевський Ю.А. Аналіз уроку. Х. : Видавництво «Ранок», 2008. 336 с.
4. Коновець С.В Підготовка вчителя образотворчого мистецтва. Рівне, 2002. 75 с.
5. Любарська Л. Тлумачний словник термінів з образотворчого мистецтва. Початкова школа. 2004. № 12. С. 15-19.

6. Пасічний А.М. Образотворче мистецтво. Словник-довідник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2003. 216 с.
7. Полякова Г.А. Образотворче мистецтво. 1-7 кл. Х. : Скорпіон, 2001. 157 с.
8. Трач С.К. Уроки образотворчого мистецтва. 1-4 класи: Посібник для вчителя. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007.
9. Шестобуз О. С. Творчий розвиток дітей молодшого шкільного віку в процесі навчання образотворчого мистецтва. *Теоретичні та методичні засади розвитку мистецької освіти в контексті європейської інтеграції*: Матеріали III Міжнародної наукової конференції. Суми: Видавництво СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2013. С.213-215.
10. Шестобуз О. Особливості застосування методів навчання на уроках образотворчого мистецтва в початкових класах. *Науковий вісник Чернівецького університету*: Зб. наук. праць. Педагогіка та психологія. Чернівці: ЧНУ, 2015. Вип. 742. С.201-206.
11. Шестобуз О. Виховні можливості творів декоративно-прикладного мистецтва у процесі формування естетичних почуттів молодших школярів. *Україно моя вишивана: етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки*: зб. тез Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції. К.: Педагогічна думка, 2020. С.147-149.
12. Шестобуз О. Особливості формування художньої культури майбутніх учителів початкової школи. *Розвиток освітніх систем в умовах євроінтеграційних трансформацій*: Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2021. С. 314-318.
13. Шестобуз О. Формування естетичних смаків молодших школярів на уроках мистецтва. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*: Збірник наукових праць. 2021. Вип.2 (24). С.44-50.
14. Шестобуз О. Виховне значення вишивки як виду декоративно-прикладного мистецтва. *Вишиванка – національний оберіг єднання українців, символ нескореності і волі*: Матеріали Міжнародного бієнале, присвяченого всесвітньому Дню вишиванки. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2022. С. 116-118.
15. Шестобуз О. Мультимедійні технології на уроках образотворчого мистецтва в початкових класах. *Стратегії модернізації педагогічної освіти в Україні та країнах Європейського Союзу*: Матеріали II

Міжнародної науково-практичної конференції. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. С. 178-181.

16. Яремків М.М. Композиція: творчі основи зображення. Навч. посібник. Тернопіль: Підручники і посібники, 2005. 112 с.
17. Яремків М., Кругляк О. Мистецтво: види, жанри. Словник-довідник образотворчих термінів. Тернопіль: Підручники і посібники, 2006. 80 с.

Інформаційні ресурси

<https://www.google.com/search>

<https://pidruchnyk.com.ua/1klas/mystectvo1/>

<https://pidruchnyk.com.ua/1514-mystectvo-3-klas-masol-nush.html>

<http://yakistosviti.com.ua/uk/Mistetstvo-1-klas>

<https://www.ranok.com.ua/info-nush-mistetstvo-pidruchnik-2-klas-25977.html>

<https://www.uk.wikipedia.org>

<https://www.UkrProg.com>

<https://www.igrushka.kz/vip72/osnpri.php>

<https://www.kolyadki.org.ua/>

<https://www.tsn.ua/kultura/nefertiti-povernetsya-do-yegiptu.html>

<https://www.referaty.pp.ua/abstracts>.

https://www.mebl-i.at.ua/publ/stili_interera/afrikanskij/

<https://www.referat.parta.ua/list/Obrazotvorche-mistectvo/>